

Στοιχεία Ιστορίας του 1ου Μειονοτικού Δημοτικού Σχολείου
Κομοτηνής

Εργασία των μαθητών/τριών των Τμημάτων ΣΤ΄₁ και ΣΤ΄₂

Υπεύθυνος εκπαιδευτικός:
Νικόλαος Τσουρής
Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Υπεύθυνος εκπαιδευτικός:
Σερδάρ Μεμέτ Μεμέτ
Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Υπεύθυνος εκπαιδευτικός:
Τοπάλ Μεμέτ Χουσεΐν Αχμέτ
Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Σχολικό έτος 2017-2018

Ιστορικό πλαίσιο

Όπως είναι γνωστό η περιοχή της Θράκης παλιότερα ανήκε στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και στη συνέχεια αποτέλεσε ένα μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Για να μπορεί να διοικηθεί πιο αποτελεσματικά η Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε διαιρεθεί σε μεγάλα γεωγραφικά τμήματα, τα οποία ονομάζονταν Βιλαέτια (Γενικές Διοικήσεις). Τα Βιλαέτια στη συνέχεια χωρίζονταν σε μικρότερα γεωγραφικά τμήματα, τα οποία ονομάζονταν Σαντζάκια (Διοικήσεις). Το κάθε Σαντζάκι με τη σειρά του, για να διοικείται καλύτερα, διαιρούνταν σε ακόμη μικρότερες περιοχές, οι οποίες ονομάζονταν Καζάδες (Υποδιοικήσεις).

Έτσι, λοιπόν η Θράκη αποτελούσε ένα ξεχωριστό τέτοιο τμήμα, το οποίο ονομαζόταν Βιλαέτι (Γενική Διοίκηση) της Εντίρνε (Αδριανούπολης). Μετά τη συνθήκη του Βερολίνου το 1878 το Βιλαέτι της Εντίρνε με έδρα την Εντίρνε (Αδριανούπολη) χωρίστηκε σε έξι Σαντζάκια:

1. Το Σαντζάκι της Εντίρνε (Αδριανούπολης)
2. Το Σαντζάκι του Κίρκκιλισε (Σαράντα Εκκλησιών)
3. Το Σαντζάκι του Τεκφούρνταγ (Ραιδεστού)
4. Το Σαντζάκι της Γκιουμουλτζίνας (Κομοτηνής)
5. Το Σαντζάκι της Γκελίμπολου (Καλλίπολης)
6. Το Σαντζάκι του Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολης)

Το Σαντζάκι της Γκιουμουλτζίνας (Κομοτηνής) με έδρα την Κομοτηνή διαιρούνταν διοικητικά στους εξής καζάδες: Γκιουμουλτζίνας (Κομοτηνής), Ισκέτσε (Ξάνθης), Δαρή Δερέ, Εγρή Δερέ, Σουλτάν Γερέ, Κίρτζαλη και Αχή Τσελεμπί.¹

Στο μεταξύ, διαπιστώθηκε ότι υπήρχε μεγάλη ανάγκη να γίνουν μια σειρά από αλλαγές σε διάφορους τομείς της δημόσιας ζωής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, μεταξύ αυτών στον τρόπο της διοίκησης, στις κοινωνικές δομές, στην οικονομία, στην εκπαίδευση κ.ά. Η προσπάθεια αυτή των αλλαγών, δηλαδή η εφαρμογή των ανάλογων μεταρρυθμίσεων έγινε με μια σειρά νέων νόμων και μέτρων, τα οποία υλοποιήθηκαν κυρίως μέσα στο διάστημα από το 1839 έως το 1876. Αυτή η συγκεκριμένη περίοδος εφαρμογής των μεταρρυθμιστικών μέτρων (αλλαγών) είναι γνωστή με τον όρο Τανζιμάτ. Τυπικά το Τανζιμάτ ξεκίνησε στις 3 Νοεμβρίου του

¹ Κ. Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού ΘΡΑΚΗ*, εκδ. δ', Θεσσαλονίκη 2000, σελ. 21-22.

1839 όταν Σουλτάνος ήταν ο Αμπντούλ Μετζίντ, ο οποίος εξέδωσε ένα αυτοκρατορικό διάταγμα γνωστό ως Χατί Σερίφ Γκιουλχανέ, με μια σειρά από μεταρρυθμιστικά μέτρα.² Οι αλλαγές συνεχίστηκαν σε όλους τους τομείς δηλαδή και στην εκπαίδευση, ενώ μία σειρά από μέτρα επιβεβαιώθηκαν με νέο διάταγμα στις 18 Φεβρουαρίου του 1856, δηλαδή το Χάτι Χουμαγιούν το οποίο έμεινε γνωστό ως Ισλαχάτ Φερμάνι (Μεταρρυθμιστικό Διάταγμα). Η περίοδος του Τανζιμάτ έκλεισε τυπικά το 1876, όταν έγινε Σουλτάνος ο Αμπντούλ Χαμίτ Β΄, αλλά παρόλα αυτά οι αλλαγές στην εκπαίδευση συνεχίστηκαν και μετά το 1876.³

Σ' αυτό το πλαίσιο, έγινε μία πιο συστηματική προσπάθεια διαμόρφωσης ενός συστήματος παροχής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσα σε όλη την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Τότε, λοιπόν, τα σχολεία που ιδρύθηκαν χαρακτηρίστηκαν ως «κοσμικά κρατικά σχολεία», για να μπορέσουν να ξεχωρίζουν από τα σχολεία που ονομαζόταν μεκτέπια και μεντρεσέδες (τα σχολεία αυτά είχαν έντονο θρησκευτικό χαρακτήρα και μεταξύ των μαθημάτων διδάσκονταν στους μαθητές τους η ερμηνεία του Κορανίου και η αραβική γλώσσα). Τα «κοσμικά σχολεία» αποτελούνταν από τα πρωτοβάθμια σχολεία, τα ρουσντιγέ, και τα δευτεροβάθμια σχολεία, τα ινταντιέ (λύκεια). Να σημειώσουμε ότι η ίδρυση και η λειτουργία αυτών των σχολείων ήταν κάτι πολύ σημαντικό και πρωτοποριακό για την εκπαίδευση των παιδιών εκείνης της εποχής, καθώς τότε δεν ήταν υποχρεωτικό να πηγαίνουν τα παιδιά στο σχολείο και επιπλέον υπολογίζεται ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό, δηλαδή λιγότερο από το 10% του συνολικού πληθυσμού της Αυτοκρατορίας, ήξερε γράμματα (δηλαδή μπορούσε να θεωρηθεί ως εγγράμματο).⁴

Ίδρυση και λειτουργία του Σχολείου

Το όμορφο κτίριο στο οποίο στεγάζεται και λειτουργεί σήμερα το 1^ο Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής χτίστηκε την εποχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

² Μ. Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου, *Οι Βαλκανικοί Λαοί. Από την Τουρκική Κατάκτηση στην Εθνική Αποκατάσταση (14^{ος} -19^{ος} αι.)*, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 158-159., Ν. Τσουρής, *Η ελληνορθόδοξη εκπαιδευτική δραστηριότητα στο Βιλαέτι της Αδριανούπολης (19^{ος} αιώνας)*, Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 30.

³ C. Finkel, *Οθωμανική Αυτοκρατορία (1300-1923)*, Αθήνα 2007, σελ. 566 και 579., Σπ. Σφέτας, *Εισαγωγή στη Βαλκανική Ιστορία. Από την Οθωμανική Κατάκτηση των Βαλκανίων μέχρι τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (1354-1918)*, τόμ. Α΄, Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 117-120.

⁴ C. Finkel, *Οθωμανική Αυτοκρατορία (1300-1923)*, Αθήνα 2007, σελ. 600., E. Zürcher, *Σύγχρονη Ιστορία της Τουρκίας*, Αθήνα 2004, σελ. 112-113.

Συγκεκριμένα τον καιρό που ήταν Σουλτάνος ο Αμπντούλ Χαμίτ Β΄ και η περιοχή της Κομοτηνής βρισκόταν υπό τη διοίκηση του Καντίρ Πασά διαπιστώθηκε ότι υπήρχε ανάγκη να χτιστεί ένα καινούριο σχολείο. Όμως, υπήρχαν μεγάλα οικονομικά προβλήματα τα οποία γίνονταν ακόμα πιο δύσκολα, καθώς η έγκριση του απαραίτητου ποσού των χρημάτων που χρειαζόταν για να χτιστεί το σχολείο δινόταν από το «Συμβούλιο του Βίλαετίου» που είχε την έδρα του στην Αδριανούπολη, τη διοικητική πρωτεύουσα του Βίλαετίου. Δυστυχώς το «Συμβούλιο του Βίλαετίου» απέρριψε το αίτημα της χρηματοδότησης κατασκευής ενός νέου Σχολείου. Τότε ξεκίνησε στην Κομοτηνή μία συζήτηση μεταξύ των τοπικών αρχών για να χτιστεί το Σχολείο με χρήματα των κατοίκων της Κομοτηνής. Αυτό ήταν κάτι πολύ δύσκολο γιατί χρειαζόταν πολλά χρήματα. Στη συζήτηση αυτή ειπώθηκε μεταξύ άλλων: «Ο λαός της Κομοτηνής άξιζε να έχει ένα μεγάλο και όμορφο σχολείο. Ένα σχολείο το οποίο θα βελτιώνει την εκπαίδευση στην πόλη και την περιοχή της. Το σχολείο αυτό θα έπρεπε να χτισθεί ακριβώς σύμφωνα με τα σχέδια που είχαν γίνει, χωρίς να γίνουν τυχόν αλλαγές για λόγους οικονομίας. Έτσι, το κτίριο που θα χτιζόταν, θα ήταν γερό και ασφαλές (καθώς θα άντεχε στα διάφορα επικίνδυνα καιρικά φαινόμενα) και συγχρόνως θα ήταν ευρύχωρο και αρχιτεκτονικά άψογο, ανταποκρινόμενο με αυτόν τον τρόπο στις υψηλές εκπαιδευτικές προσδοκίες των κατοίκων της Κομοτηνής». Τελικά, αποφασίστηκε στις 17 Φεβρουαρίου του 1881 να χτιστεί ένα σχολείο αντάξιο της θέλησης του λαού της Κομοτηνής για καλύτερη εκπαίδευση. Για τον σκοπό αυτό θα συνεισέφεραν οικονομικά αρκετοί από τους πλούσιους κατοίκους της Κομοτηνής.

Έτσι, ξεκίνησε η κατασκευή του σχολικού κτιρίου και το 1883 ολοκληρώθηκε η ανέγερσή του με την καθοριστική και σημαντική χορηγία του Οσμάν Μπέη. Το καινούριο, για εκείνη την εποχή, σχολείο στην αρχή ξεκίνησε να λειτουργεί ως ινταντιέ (λύκειο). Μάλιστα, υπήρξαν προβλήματα με την εύρεση του κατάλληλου εκπαιδευτικού προσωπικού, αλλά γρήγορα ξεπεράστηκαν καθώς ήρθαν εκπαιδευτικοί από την Καλλίπολη (Γκελίμπολου). Η λειτουργία του ως ινταντιέ (λύκειο) συνεχίστηκε ως τη σχολική χρονιά 1917-1918, οπότε και σταμάτησε να λειτουργεί λόγω σοβαρών οικονομικών προβλημάτων και έλλειψης του κατάλληλου προσωπικού. Μετά από λίγα χρόνια συνεχίστηκε η λειτουργία του, αλλά ως Δημοτικό Σχολείο και ως Δημοτικό λειτουργεί έως σήμερα.

Μία σημαντική χρονιά για το 1ο Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής ήταν το 1969, όταν και ξεκίνησε από τις 27 Ιανουαρίου εκείνης της χρονιάς να λειτουργεί το Νυκτερινό Μουσουλμανικό Δημοτικό Σχολείο. Το συγκεκριμένο

σχολείο λειτουργούσε παράλληλα με το Α΄ Κεντρικό Μουσουλμανικό Σχολείο Κομοτηνής, σε διαφορετικές ώρες, όπως άλλωστε γίνεται φανερό από τον τίτλο του. Το Νυκτερινό Μουσουλμανικό Δημοτικό Σχολείο είχε ιδρυθεί με την υπ' αριθμ. 1^η/24-1-1969 πράξη της Ν.Ε.Λ.Ε. Ροδόπης (Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης).

Τέλος, όπως είπαμε το Ινταντιέ αποτελούσε και αποτελεί το εκπαιδευτικό καμάρι της Κομοτηνής. Βέβαια κατά διαστήματα χρειαζόταν να γίνουν κάποιες επισκευές, για να μπορέσει να διατηρηθεί σε άριστη κατάσταση. Μία από τις φορές που χρειάστηκε να γίνουν πολλές επισκευές ήταν το 1904, όπως πληροφορούμαστε από κάποιο σχετικό έγγραφο στις 16 Ιουλίου του 1904 που ανέφερε μεταξύ άλλων; «Το ποσό των 25.006 γροσίων χρειάζεται για την επισκευή του ινταντιγιέ της Κομοτηνής, το οποίο και πρέπει να καταβληθεί από τον υπάρχοντα προϋπολογισμό της εκπαίδευσης». Επιπλέον, πρόσφατα από το καλοκαίρι του 2013 έως το 2015 έγιναν και πάλι πολλές εργασίες συντήρησης του κτιρίου του 1^{ου} Μειονοτικού Δημοτικού Σχολείου Κομοτηνής.

Η κτητορική επιγραφή του Σχολείου

Ψηλά πάνω από την κεντρική είσοδο του κτιρίου και από την πόρτα του μικρού μπαλκονιού του 1^{ου} ορόφου της μπροστινής πλευράς (εκεί που σήμερα βρίσκεται το γραφείο του Διευθυντή και του Υποδιευθυντή του σχολείου) διασώζεται μέχρι σήμερα η εντυπωσιακή κτητορική επιγραφή του σχολείου. Η κτητορική επιγραφή αποτελεί ένα κόσμημα του σχολικού κτιρίου με εξαιρετικά μεγάλη ιστορική αξία. Είναι γραμμένη με το οθωμανικό τουρκικό αλφάβητο, δηλαδή με το αραβικό αλφάβητο συμπληρωμένο κατάλληλα με ορισμένα περσικά γράμματα τα οποία αποδίδουν κάποιους φθόγγους της τουρκικής γλώσσας που δεν μπορούσαν να αποδώσουν τα αραβικά γράμματα (να σημειώσουμε ότι το τουρκικό αλφάβητο, όπως το γνωρίζουμε σήμερα, καθιερώθηκε στην Τουρκία το 1928 με την ορθογραφική μεταρρύθμιση του 1^{ου} προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ).

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε μία κοντινή φωτογραφία της κτητορικής επιγραφής, τη μεταγραφή της στην τουρκική γλώσσα και τη μετάφρασή της στην ελληνική γλώσσα:

Η κτητορική επιγραφή του 1ου Μειονοτικού Δημοτικού Σχολείου Κομοτηνής (Ινταντιγιέ)

Saye-i Sultan Hamid de Kadri Paşa himmeti aleti	Etti Osman [Bey] Efendi'yi nice hayır
İşte bu Mektep de Mir'in zamanında olup	İhtiyacât-ı ahâli bitirdi gayreti
Bir kalemden çıktı tarihi ey evlâd-ı zaman terbiyeti	(Terbiye Mektebidir) bu ihda edin

Sene 1300 Hicri
Sene 1882-1883 Milâdî

Η αιγίδα του σουλτάνου [Αμπντούλ] Χαμίντ και του Καντρή Πασά της φρονήσεως το μεγαλείο	πώς έκαναν τον Οσμάν [Μπέη] Εφέντη αγαθοεργίας εργαλείο
ιδού, το σχολείο τούτο εις την εποχή του κυρίου [σουλτάνου] επραγματώθη	υπέρ των αναγκών του λαού ετούτη η προσπάθεια επαιρεώθη
ω τέκνα των καιρών! από μια γραφή βγήκε η χρονολογία	(είναι σχολή μορφώσεως) για την προσφερόμενη παιδεία
	Έτος 1300 [Εγίρας]

Έτος 1882-1883 Ιουλιανού ημερολογίου

* Η μετάφραση στα ελληνικά έγινε από τον κ. Ιάκωβο Ακτσόγλου, Επίκουρο Καθηγητή του Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, τον οποίο ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

Το σημερινό 1^ο Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής

Το 1ο Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής (γνωστό στους Κομοτηναίους ως Ινταντιέ) βρίσκεται στην οδό Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη 29. Πρόκειται για ένα σημείο της Κομοτηνής που μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κέντρο - απόκεντρο», κοντά στο Δικαστικό Μέγαρο και τη Δημοτική Αγορά της πόλης. Παλιότερα η τοποθεσία αυτή αποτελούσε ένα κεντρικό σημείο ενδιάμεσα στους συνοικισμούς Ακτσί Χασάν, Χατζή Ιπεκτσί και Αρίφ Χανέ.

Το Σχολείο, λοιπόν, στεγάζεται σ' ένα ευρύχωρο διώροφο κτίριο το οποίο περιτριγυρίζεται από μία αυλή. Το γεγονός ότι χτίστηκε το 1883 το αναδεικνύει ως το παλαιότερο σχολικό κτίριο της Κομοτηνής και το εντάσσει στα σημαντικά ιστορικά μνημεία της πόλης. Το συγκεκριμένο κτίριο αρχιτεκτονικά αποτελεί ένα στολίδι για την πόλη της Κομοτηνής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εσωτερική αυλή του, που υπάρχει στο μέσον του κτιρίου, στο κέντρο της οποίας βρίσκεται μία πανέμορφη βρύση-σιντριβάνι.

Επίσης, στο κτίριο αυτό υπάρχουν 12 αίθουσες διδασκαλίας, το γραφείο της Διεύθυνσης (δηλαδή το γραφείο του Διευθυντή και του Υποδιευθυντή), το γραφείο του Συλλόγου Διδασκόντων, μία μεγάλη αίθουσα θεατρικών παραστάσεων και εκδηλώσεων (με συνολική χωρητικότητα 250 ατόμων), ένα μικρό γυμναστήριο, μία αίθουσα «φυσικής» (η οποία χρησιμοποιείται και από το Ολοήμερο τμήμα), δύο μικρές αίθουσες ενισχυτικής διδασκαλίας, μία βιβλιοθήκη και άλλους βοηθητικούς χώρους.

Στο 1ο Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής διδάσκονται οι μαθητές και οι μαθήτριες διάφορα μαθήματα στα ελληνικά και στα τουρκικά. Συγκεκριμένα, διδάσκονται τα εξής μαθήματα στην ελληνική γλώσσα: η Ιστορία, η Γεωγραφία, τα Ελληνικά, η Μελέτη του Περιβάλλοντος, η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή καθώς και η Φυσική Αγωγή (γυμναστική). Στην τουρκική γλώσσα διδάσκονται τα εξής

μαθήματα: τα Θρησκευτικά, τα Μαθηματικά, τα Τουρκικά, η Φυσική Ιστορία, τα Εικαστικά και η Μουσική. Ακόμα, οι μαθητές και οι μαθήτριες διδάσκονται και το μάθημα της Αγγλικής γλώσσας.

Τέλος να αναφέρουμε ότι το σχολικό έτος 2017-2018, κατά το οποίο γράφηκαν αυτές οι ιστορικές σημειώσεις, Διευθυντής του σχολείου ήταν ο κ. Σερδάρ Μεμέτ Μεμέτ και Υποδιευθυντής του σχολείου ο κ. Τσουρής Νικόλαος. Στο σχολείο δίδασκαν συνολικά 26 εκπαιδευτικοί σε 211 μαθητές και μαθήτριες. Σ' όλες τις τάξεις λειτουργούσαν από 2 τμήματα, δηλαδή συνολικά υπήρχαν 12 τμήματα, καθώς και ένα ολόημερο τμήμα το οποίο λειτουργούσε ως τις 16:00'.

Βιβλιογραφία

Βακαλόπουλος Κ., *Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού ΘΡΑΚΗ*, εκδ. δ', Θεσσαλονίκη 2000.

Finkel C., *Οθωμανική Αυτοκρατορία (1300-1923)*, Αθήνα 2007.

Zürcher E., *Σύγχρονη Ιστορία της Τουρκίας*, Αθήνα 2004.

Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου Μ., *Οι Βαλκανικοί Λαοί. Από την Τουρκική Κατάκτηση στην Εθνική Αποκατάσταση (14^{ος} -19^{ος} αι.)*, Θεσσαλονίκη 1991.

Osmanli Belgelerinde Bati Trakya, Istanbul 2009

Σφέτας Σπ., *Εισαγωγή στη Βαλκανική Ιστορία. Από την Οθωμανική Κατάκτηση των Βαλκανίων μέχρι τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (1354-1918)*, τόμ. Α', Θεσσαλονίκη 2009.

Τσουρής Ν., *Η ελληνορθόδοξη εκπαιδευτική δραστηριότητα στο Βιλαέτι της Αδριανούπολης (19^{ος} αιώνας)*, Θεσσαλονίκη 2015.

Παράρτημα Φωτογραφιών

Mekteb-i İdadî-i Mülkî, Gümüşlince
(I.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi 90418/53)

Παλιά το Ινταντιέ (1ο Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής)

Το 1ο Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής σήμερα.

Δάσκαλοι και μαθητές του σχολείου μας στο προαύλιο το σχολικό έτος 1955-1956

Δάσκαλοι και μαθητές του σχολείου μας στην εσωτερική αυλή το σχολικό έτος 1957-1958

Δάσκαλοι και μαθητές του σχολείου μας στην αίθουσα εκδηλώσεων το σχολικό έτος
1956-1957

Παλιότερες φωτογραφίες του 1ου Μειονοτικού Δημοτικού Σχολείου Κομοτηνής

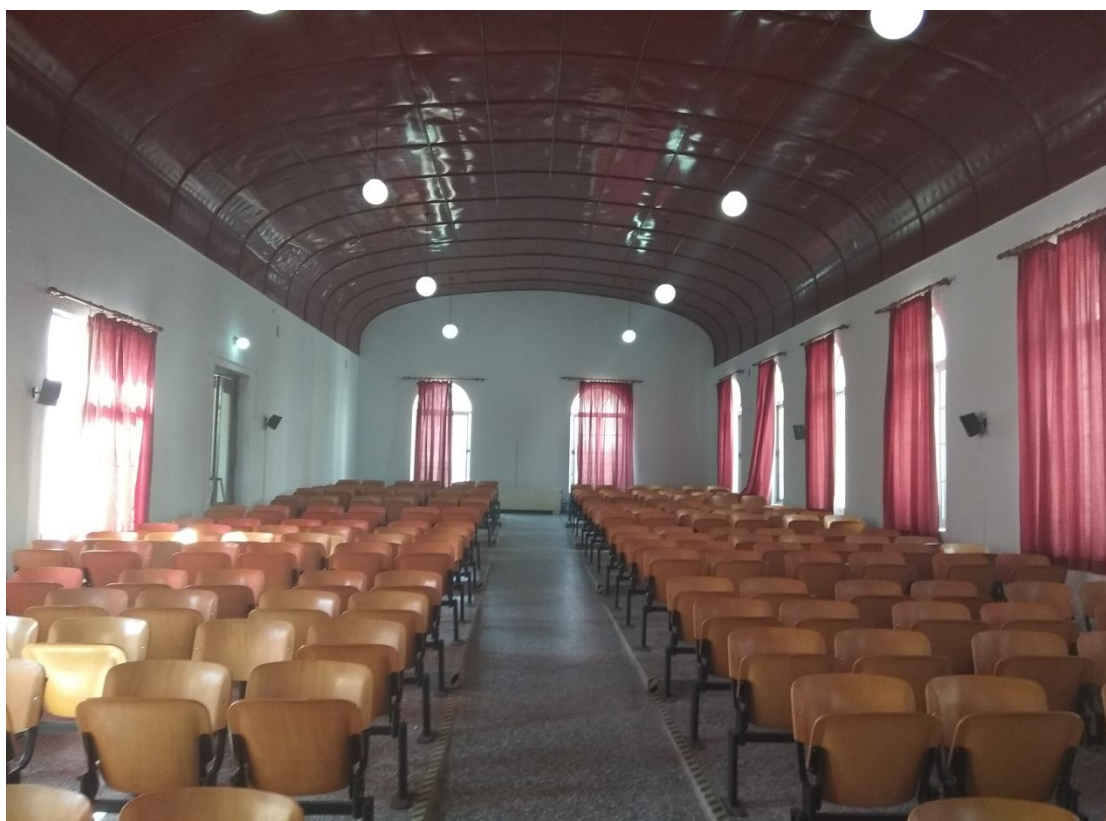
Το σχολείο μας με κλειστή την κεντρική είσοδο του προαυλίου

Η εσωτερική αυλή του σχολείου μας

Η όμορφη βρύση-σιντριβάνι στο κέντρο της εσωτερικής αυλής

Η αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου μας

Η σκηνή της αίθουσας εκδηλώσεων

Το γραφείο της Διεύθυνσης (δηλαδή το γραφείο του Διευθυντή και του Υποδιευθυντή)

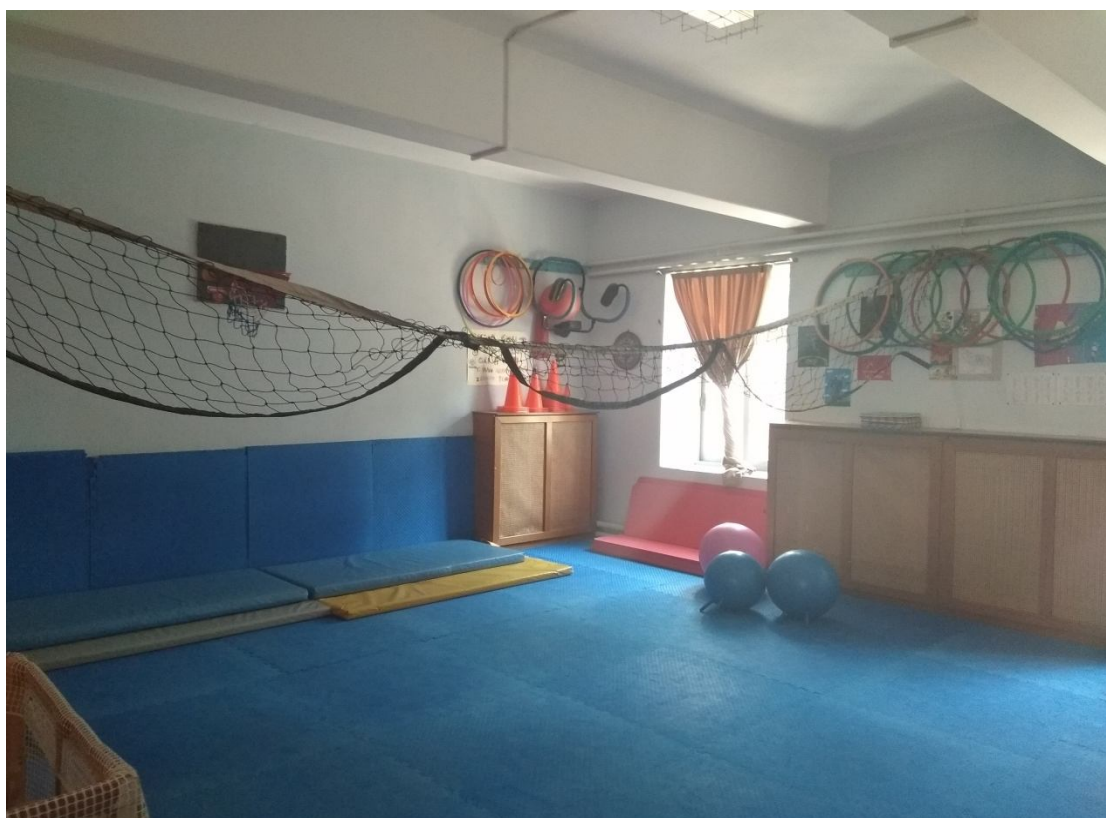
Το γραφείο του Συλλόγου Διδασκόντων

Μία από τις 12 αίθουσες διδασκαλίας

Η βιβλιοθήκη του σχολείου μας

Το γυμναστήριο του σχολείου μας